

เมื่อต้นปี 2563 ที่ผ่านมา มีมาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับใหม่ๆ หลายฉบับที่เพิ่งมีผลบังคับใช้ในประเทศไทย หลายท่านได้กล่าวซ้ำเพิ่มเติมไว้ว่า นอกจากจะเป็นมาตรฐานฯ ฉบับ “ใหม่” แล้ว ยังเป็นฉบับ “ใหญ่” ในแง่ผลกระทบของมาตรฐานฯ ที่มีต่อฐานะการเงินและผลการดำเนินงานของบริษัท หรือในแง่กระบวนการทำงานต่างๆ ที่ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกันขนานใหญ่

มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 16 เรื่อง สัญญาเช่า (TFRS 16) เป็นหนึ่งในมาตรฐานฯ ฉบับใหม่ที่มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ต้นปี 2563 ที่ผ่านมา ผลกระทบที่สำคัญจะเกิดขึ้นในกรณีที่บริษัทเป็นฝั่งผู้เช่า โดยบริษัทต้องจับสัญญาเช่าดำเนินงาน (Operating Lease) ในอดีต มาบันทึกเป็นสินทรัพย์สิทธิการใช้ (Right-of-Use assets : ROU) คู่กับหนี้สินตามสัญญาเช่า หากมองในแง่ผลการดำเนินงาน ก็จะมีการรับรู้ค่าใช้จ่ายในรูปแบบที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่รับรู้ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากสัญญาเช่าดำเนินงานในรูปแบบของ “ค่าเช่า” ก็ต้องเปลี่ยนเป็นการรับรู้ “ค่าเสื่อมราคา” ของสินทรัพย์สิทธิการใช้ ประกอบกับ “ต้นทุนทางการเงิน” ที่เกิดจากหนี้สินตามสัญญาเช่า

สำหรับการใช้ TFRS 16 ในปีแรกนั้น TFRS 16 ก็ได้ให้วิธีการปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลง (Transition) สำหรับฝั่งผู้เช่าอยู่ 2 ทางเลือก คือ

1

ปรับปรุงย้อนหลังตามปกติ (ปรับปรุงงบการเงินเปรียบเทียบ) หรือที่เรียกกันว่า “Full Retrospective Approach”

2

ปรับปรุงย้อนหลัง โดยรับรู้ผลกระทบจาก TFRS 16 ณ วันแรกที่ใช้ TFRS 16 (พูดง่ายๆ ก็คือต้นปี 2563) โดยไม่ต้องปรับปรุงงบการเงินเปรียบเทียบ ซึ่งหลายๆ ท่านอาจคุ้นชื่อวิธีการดังกล่าวที่เรียกกันว่า “Modified Retrospective Approach” หรือเรียกอย่างง่ายๆ หน่อยว่า “Cumulative Catch-up” ก็ไม่ผิดกติกาแต่อย่างใด

Transition แบบที่ 2 ตาม TFRS 16 นี้ ก็มีความพิเศษกว่า Modified Retrospective Approach ตามมาตรฐานฯ ฉบับอื่นๆ (เช่น TFRS 15 เรื่อง รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า) เนื่องจากหากบริษัทเลือกใช้ Modified Retrospective Approach ตาม TFRS 16 แล้ว บริษัทก็ไม่ต้องมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเผยข้อมูลผลกระทบของ TFRS 16 ที่มีต่อการเงินและผลการดำเนินงานในงวดปัจจุบันอีก หรือพูดง่ายๆ ว่าสำหรับข้อมูลในงบการเงิน บริษัทไม่ต้องมีความจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลทางการเงินประหนึ่งว่า TFRS 16 ยังไม่มีผลบังคับใช้ในงวดปัจจุบัน ซึ่งแตกต่างจากกรณีของ TFRS 15 ที่แม้ว่าบริษัทได้เลือกใช้ Modified Retrospective Approach แล้ว แต่บริษัทยังคงถูกกำหนดให้ต้องเปิดเผยผลกระทบของ TFRS 15 เมื่อเทียบกับการใช้มาตรฐานการบัญชี เรื่อง รายได้ฉบับเดิม จึงตีความได้หลายๆ ว่าบริษัทจะต้องจัดเตรียมข้อมูลฐานะการเงินและผลการดำเนินงานเพิ่มเติม ประหนึ่งว่าบริษัทยังใช้มาตรฐานการบัญชี เรื่อง รายได้ฉบับเดิมอยู่ อีกชุดหนึ่ง

ก็ต้องยอมรับว่า ข้อมูลที่บริษัทต้องเปิดเผยตาม Modified Retrospective Approach ของ TFRS 15 ย่อมให้ข้อมูลที่มีความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ดีกว่าข้อมูลที่เปิดเผยตาม Modified Retrospective Approach ของ TFRS 16

เมื่อเข้าใจถึง Transition ของ TFRS 16 รวมไปถึงข้อจำกัดของข้อมูลที่ได้จาก Modified Retrospective Approach แล้ว ก็ขอต้อนรับสู่ข้อมูลจริงในภาคปฏิบัติกันดีกว่าครับ

บริษัทขนาดใหญ่เลือกใช้ Transition ในรูปแบบใด?

- ▶▶ **Accounting Analysis** ได้สำรวจบริษัทใน SET 50 พบว่าบริษัทที่เริ่มใช้ TFRS 16 แล้ว **ทุกบริษัท** ต่างเลือกใช้ Transition แบบ Modified Retrospective Approach กันทั้งสิ้น
- ▶▶ หากมองในมุมมองของผู้จัดทำรายงานทางการเงินก็ถือได้ว่ามีความสมเหตุสมผลที่จะเป็นเช่นนั้น เนื่องจาก Modified Retrospective Approach มีความง่ายและใช้ต้นทุนในการจัดเตรียมข้อมูลที่น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ Full Retrospective Approach
- ▶▶ อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่ากังวลในมุมมองของผู้ใช้งบการเงิน คือ ความเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูลในงบการเงิน ปี 2563 และ 2562 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องฐานะการเงิน ผลการดำเนินงาน หรือแม้กระทั่งข้อมูลกระแสเงินสด
- ▶▶ ประเด็นดังกล่าวจึงเป็นที่มาถึงคำถามสำคัญของบทความนี้ คือ แล้วบริษัทมีวิธีการปรับตัวอย่างไร เมื่องบการเงิน (ตามข้อบังคับของ TFRS 16) ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้

ข้อมูลที่ผู้ใช้งบการเงินให้ความสำคัญ ได้รับผลกระทบจาก TFRS 16 อย่างไร?

คงปฏิเสธไม่ได้ว่าในบรรดาข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ พระเอกหลักคงหนีไม่พ้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “**ผลการดำเนินงาน**”

เมื่อย้อนไปตอนต้นบทความที่ได้กล่าวถึงผลกระทบของ TFRS 16 ต่อผลการดำเนินงาน ที่มีการรับรู้ค่าใช้จ่ายในรูปแบบที่เปลี่ยนไปนั้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบอย่างมากต่อตัววัดผลการดำเนินงานที่หลายบริษัทนิยมใช้กัน นั่นก็คือ กำไรก่อนดอกเบี้ย ภาษี ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย (EBITDA) ซึ่งอธิบายได้ตามภาพด้านล่าง

	TAS 17 (สัญญาเช่า ดำเนินงาน)	TFRS 16 (สัญญาเช่า)
รายได้		
ค่าใช้จ่าย (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย)	ค่าเช่า	
EBITDA		↑↑↑
ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่าย		ค่าเสื่อมราคา
EBIT		
ต้นทุนทางการเงิน		ต้นทุนทางการเงิน
EBT		
ค่าใช้จ่ายภาษีเงินได้		
Net Income		

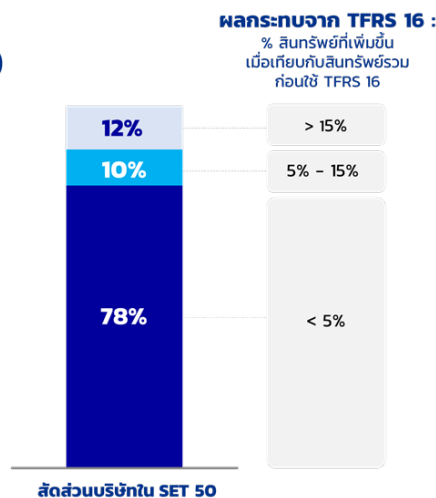
อาจกล่าวได้ว่า ยิ่งบริษัทเปลี่ยน Operating Lease (ตามมาตรฐานฯ ฉบับเดิม) เป็น ROU มากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ EBITDA มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีมากขึ้นเท่านั้น ... กลับกลายเป็นว่า อยู่ดีๆ EBITDA ก็เพิ่มขึ้น เมื่อเริ่มใช้ TFRS 16 แม้ว่าปัจจัยพื้นฐานของบริษัทไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปเลยก็ตาม

เมื่ออธิบายถึงจุดนี้ก็พอจะคาดเดากันได้ว่า ยิ่งบริษัทตั้ง ROU เพิ่มขึ้นมากเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ตัววัดผลการดำเนินงานอย่าง EBITDA ในปี 2563 ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ดีกับ EBITDA ปี 2562 มากขึ้นเท่านั้น

แล้วบริษัทใน SET 50 ได้รับผลกระทบจาก TFRS 16 ในแง่ที่ต้องรับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นกันขนาดไหน?

Accounting Analysis ได้สำรวจบริษัทใน SET 50 พบว่า เมื่อ TFRS 16 มีผลบังคับใช้ บริษัทใน SET 50 ได้รับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยที่ 4.5% เท่านั้น โดยบริษัทส่วนใหญ่คิดเป็น 78% รับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นไม่เกิน 5% ของสินทรัพย์รวมก่อนใช้ TFRS 16 ในขณะที่กลุ่มบริษัทที่รับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นมากกว่า 15% ของสินทรัพย์รวมก่อนใช้ TFRS 16 มีอยู่เพียง 12% เท่านั้น

TFRS 16 ทำให้บริษัทใน SET 50 รับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ย 4.5%

จากข้อมูลดังกล่าวอาจตีความได้ว่าบริษัทในกลุ่ม 12% ที่ได้รับผลกระทบจาก TFRS 16 มากที่สุด มีแนวโน้มที่ตัววัดผลการดำเนินงานอย่าง EBITDA จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากอันเนื่องจาก TFRS 16 และจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเปรียบเทียบกันได้ของข้อมูล หากบริษัทยังคงนำเสนอข้อมูล EBITDA ปี 2563 (ใช้ TFRS 16 แล้ว : Post-TFRS 16 EBITDA) เปรียบเทียบกับ EBITDA ปี 2562 (ยังไม่ได้ใช้ TFRS 16 : Pre-TFRS 16 EBITDA)

บริษัทปรับตัวอย่างไรเมื่อผลการดำเนินงานไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้?

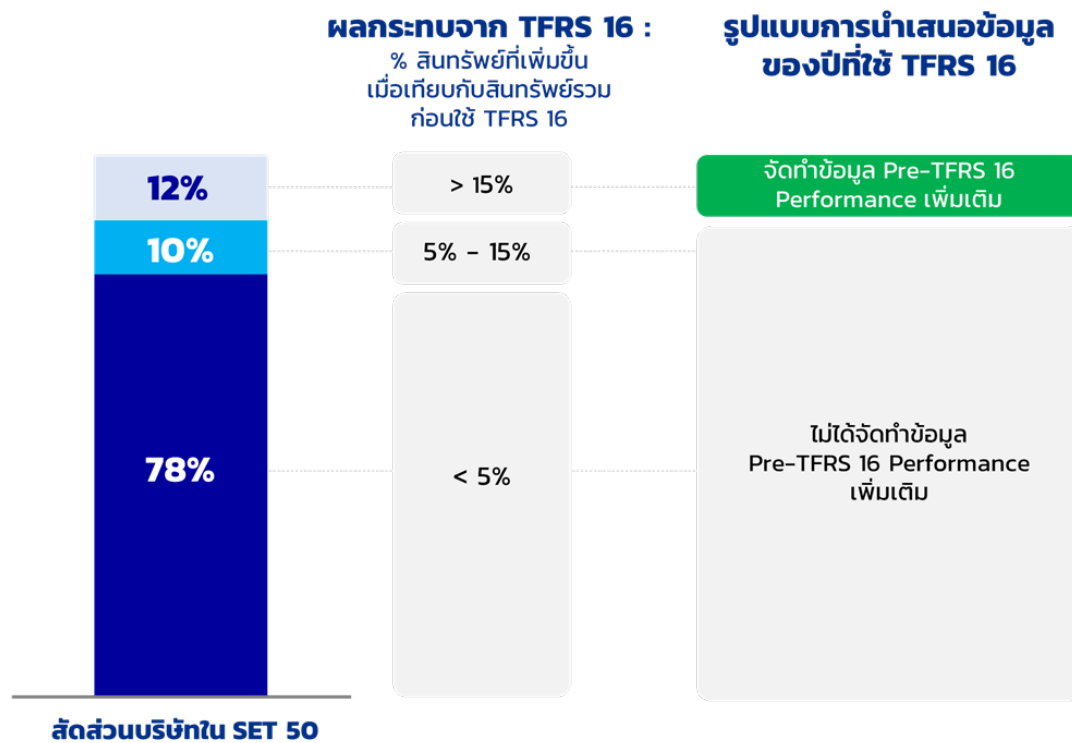
Accounting Analysis พบรูปแบบพฤติกรรมกรรมการนำเสนอข้อมูลที่น่าสนใจของบริษัทในกลุ่ม 12% ดังกล่าว กล่าวคือ ในงวดที่บริษัทใช้ TFRS 16 แล้ว ทุกบริษัทในกลุ่มดังกล่าว ได้นำเสนอข้อมูลผลการดำเนินงานแบบ Pre-TFRS 16 เพิ่มเติมจากข้อมูลผลการดำเนินงานที่จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของ TFRS 16 (Post-TFRS 16)

การนำเสนอข้อมูล Pre-TFRS 16 ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้ใช้ข้อมูลทางการเงินสามารถเปรียบเทียบกับข้อมูลในปีก่อนซึ่งเป็น Pre-TFRS 16 ได้ ทั้งนี้บริษัทในกลุ่ม 12% ได้ให้ข้อมูล Pre-TFRS 16 ในปีปัจจุบันไว้ในช่องทางอื่นๆ นอกงบการเงิน เช่น คำอธิบายและวิเคราะห์ของฝ่ายจัดการ (MD&A) หรือ Analyst Meeting / Investor Presentation เป็นต้น

ในขณะที่บริษัทอื่นๆ (กลุ่มบริษัทที่รับรู้สินทรัพย์เพิ่มขึ้นไม่เกิน 15% ของสินทรัพย์รวมก่อนใช้ TFRS 16) กลับไม่ได้แสดงผลการดำเนินงานแบบ Pre-TFRS 16 ไว้ในงบการเงิน MD&A หรือ Analyst Meeting / Investor Presentation ในปีที่ใช้ TFRS 16 เพื่อการเปรียบเทียบแต่อย่างใด

ตัวอย่างจริงของการนำเสนอผลการดำเนินงานแบบ Pre-TFRS 16 ในปีที่ใช้ TFRS 16 เพื่อให้ข้อมูลเปรียบเทียบกันได้มากขึ้น

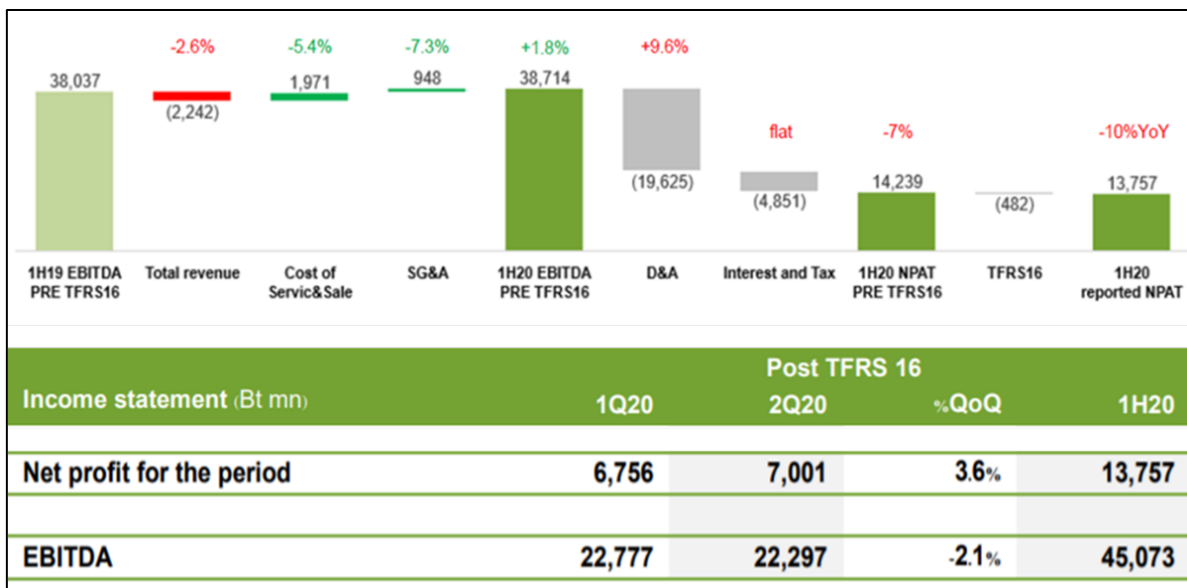
ตัวอย่างที่ยกขึ้นมาแสดงต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริงของบริษัทใน SET 50 ที่ทุกบริษัทใช้ Modified Retrospective Approach ตาม TFRS 16 ในงบการเงิน โดยบริษัทเหล่านี้ได้จัดทำข้อมูลผลการดำเนินงานแบบ Pre-TFRS 16 ในปีที่ใช้ TFRS 16 เพื่อให้ข้อมูลผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกันได้ดีกับข้อมูลของปีก่อนมากยิ่งขึ้น

ระหว่างที่ทุกท่านได้ดูตัวอย่างการนำเสนอข้อมูลเหล่านี้ Accounting Analysis เชิญชวนให้ท่านลองตั้งคำถามง่ายๆ 2 ข้อ กับข้อมูลที่เห็น ดังนี้ (ไม่มีเฉลยนะครับ แต่การพิจารณาตามคำถาม จะช่วยให้เห็นภาพมากยิ่งขึ้น)

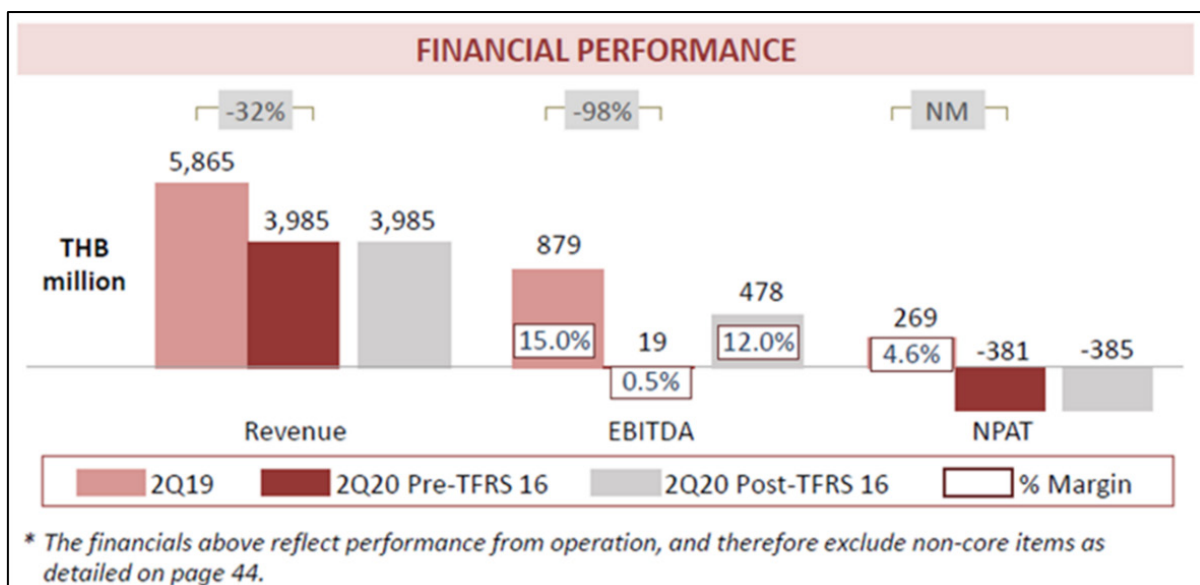
1. EBITDA ปี 2020 ระหว่าง Pre-TFRS 16 กับ Post-TFRS 16 แตกต่างกันมากน้อยขนาดไหน

2. หากบริษัทไม่แสดง EBITDA ปี 2020 แบบ Pre-TFRS 16 ให้ผู้ใช้งบการเงินเลย ท่านคิดว่าการเปรียบเทียบ EBITDA ปี 2019 แบบ Pre-TFRS 16 กับ EBITDA ปี 2020 แบบ Post-TFRS 16 จะทำให้การเปรียบเทียบผลการดำเนินงาน เบี่ยงเบนไปจากทิศทางที่ควรจะเป็นขนาดไหน

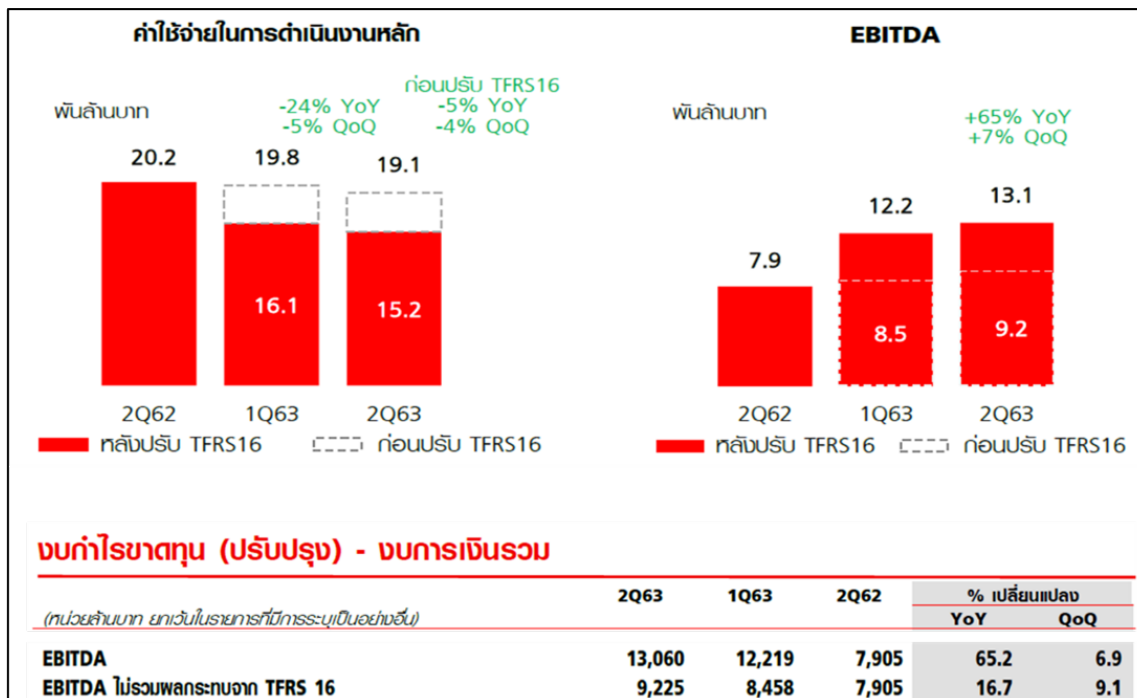
ตัวอย่างที่ 1 : ข้อมูล (บางส่วน) จากคำอธิบายบทวิเคราะห์ของฝ่ายบริหารประจำไตรมาส 2/2563 และ 2Q20 Results Conference ของบริษัทแห่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 2 : ข้อมูล (บางส่วน) จาก COMPANY PRESENTATION - August 2020 ของบริษัทแห่งหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 3 : ข้อมูล (บางส่วน) จากคำอธิบายและการวิเคราะห์ฐานะการเงิน และผลการดำเนินงานประจำไตรมาส 2 ปี 2563 ของบริษัทแห่งหนึ่ง

โดยสรุป แม้ว่าข้อกำหนดตาม TFRS 16 ในกรณีที่บริษัทเลือกใช้ Transition แบบ Modified Retrospective Approach จะไม่ได้บังคับให้บริษัทต้องเปิดเผยข้อมูลทางการเงินในปี 2563 แบบ Pre-TFRS 16 แต่หากบริษัทได้รับผลกระทบจาก TFRS 16 อย่างมาก จนทำให้ข้อมูลทางการเงินที่สำคัญ เช่น ผลการดำเนินงาน ไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้แล้ว ในทางปฏิบัติ บริษัทเหล่านั้นก็จะจัดทำข้อมูลทางการเงินเพิ่มเติมจากข้อกำหนดตาม TFRS 16 ซึ่งก็คือ Pre-TFRS 16 Performance เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินสามารถเปรียบเทียบกับข้อมูลของปีก่อนได้ โดยนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติมไว้นอกงบการเงิน

สุดท้ายนี้ก็ต้องอดใจไม่ได้ที่จะชื่นชมบริษัทต่างๆ ที่ได้ยกตัวอย่างไป (แม้ว่าจะไม่ได้ออกชื่อกันตรงๆ) ที่ได้จัดเตรียมข้อมูลทางการเงินเพิ่มเติมมากกว่าข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงิน แสดงให้เห็นว่าผู้จัดทำรายงานทางการเงินไม่ได้ตีกรอบเฉพาะการจัดทำข้อมูลทางการเงินตามข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังได้คำนึงถึงความต้องการข้อมูลของผู้ใช้งบการเงินในมิติอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่ข้อกำหนดของมาตรฐานการรายงานทางการเงินอาจยังไม่สามารถตอบโจทย์ความต้องการดังกล่าวได้ทั้งหมด ดังเช่นกรณี TFRS 16 – Transition ตามที่ได้ยกตัวอย่างไปครับ

บทความนี้จัดทำขึ้นจากการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และเป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล
จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเห็นของสภาวิชาชีพบัญชี และบทความนี้ไม่ได้ชี้แนะหรือให้คำแนะนำการซื้อขายหลักทรัพย์
โปรดศึกษาข้อมูลจากบริษัทอย่างละเอียดก่อนการตัดสินใจลงทุน